

РЕШЕНИЕ

№ 4751

гр. София, 13.07.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, VI КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ,
в публично заседание на 30.06.2023 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Евгения Иванова

ЧЛЕНОВЕ: Пламен Панайотов

Елеонора Попова

при участието на секретаря Макрина Христова и при участието на прокурора Десислава Кайнакчиева, като разгледа дело номер **5121** по описа за **2023** година докладвано от съдия Пламен Панайотов, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда чл.285, ал. 1, изр. 2 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ЗИНЗС/, във вр. с във връзка с чл. 208 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс /АПК/.

Образувано е по касационна жалба на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ /ГД „ИН“/, депозирана чрез юрк. Д. М. срещу Решение № 1974 от 27.03.2023 г., постановено по адм. дело № 10422/2022 г. по описа на Административен съд София – град /АССГ/, 69 състав, в частта, с която ГДИН е осъдена да заплати на Е. Н. С., ЕГН: [ЕГН] обезщетение за неимуществени вреди в размер на общо 8054 лв. /осем хиляди и петдесет и четири лева/, претърпени за нарушение на чл.3, ал.2, вр. чл.284-286 ЗИНЗС поради условията на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ в Затвора [населено място] и в ЗОЗТ „К.“ в периода от 04.09.2013 г. до 14.02.2018 г., включително и от 21.02.2018 г. до 04.09.2018 г., включително, ведно със законната лихва от 04.09.2018 г. до окончателното изплащане, както и сторените по делото разноски в размер на 760 лв. С решението е отхвърлен иска, предявен от Е. Н. С., ЕГН [ЕГН], с постоянен адрес [населено място],[жк], [жилищен адрес] и със съдебен адрес [населено място], [улица], ет.2, ап.5, чрез адв. И. С. от САК, срещу Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, за разликата до предявения размер от 20 000 лв.

В жалбата са наведени касационни основания по чл. 209, т. 3 АПК – неправилност на решението поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на

съдопроизводствените правила и необоснованост. Твърди се, че съдът е стигнал до погрешни изводи, не е била съобразена действителната фактическа обстановка, установените по делото обстоятелства, както и обективната истина. Поддържа се, че не са налице елементите на фактическия състав на чл. 284 от ЗИНЗС – бездействие от страна на специализираната по ЗИНЗС администрация за осигуряване на достатъчно жилищна площ, недостатъчен като ефект обработване срещу инсекти, както и бездействие по отношение на нуждата от лечение на Е.С.. В касационната жалба се прави оплакване още, че в оспореното решение не било обсъдено значението на експертната оценка с дата 10.09.2019 г. на актуалното психическо и емоционално състояние на Е.С., от която се установявало, че същият не бил поставян в нечовешки условия и не е претърпял неимуществени вреди. Касаторът моли съда да отмени решението в обжалваната част, с която е осъден за заплати на Е. С. обезщетение в размер на общо 8054 лв. /осем хиляди и петдесет и четири лева/)за претърпени неимуществени вреди, както и сторените по делото разноски в размер на 760 лв. и вместо него, да постанови друго по същество на спора, с което да отхвърли иска, като алтернативно моли за редуциране на размера на обезщетението за неимуществени вреди, а в останалата част, с която е отхвърлен предявеният иск, решението да бъде оставено в сила. Касаторът акцентира на наличието на противоречие между мотиви и диспозитив в частта относно разноските, като посочва, че в мотивите е определено, че на ищеца се дължат внесената държавна такса в размер на 10 лева и сторените разноски за адвокатско възнаграждение съобразно уважената част от иска или сума от 302 лева, а в диспозитива е записано, че разноските са в размер на 760 лева. Претендира се присъждането на юрисконсултско възнаграждение.

В проведеното съдебно заседание по делото, касаторът чрез юрк. М. в писмена молба поддържа касационната жалба и моли да се отмени или измени първоинстанционното решение в обжалваната му част по изложените в нея съображения. Претендира присъждането на юрисконсултско възнаграждение.

Ответникът – Е. Н. С., чрез адв. И. С. представя писмен отговор на касационната жалба, в който посочва, че обжалваната част на съдебният акт отговаря на духа и буквата на закона, а крайният извод на съда отговаря на събраните по делото доказателства. Излага подробни съображения в подкрепа на поддържаната теза за правилност и законосъобразност на актът, предмет на касационна проверка. Искането до съда е касационната жалба да бъде отхвърлена

В проведеното съдебно заседание, ответникът редовно призован не се явява и не се представлява.

Представителят на Софийска градска прокуратура, прокурор К., изразява становище за основателност на касационната жалба и посочва, че съдът не е съобразил действителната фактическа обстановка при определяне на размера на обезщетение.

Административен съд София - град, VI касационен състав, като се запозна с обжалваното съдебно решение, съобрази доводите и възраженията на страните и обсъди наведените касационни основания и тези по чл. 218, ал. 2 АПК, намира за установено от фактическа и правна страна следното:

По допустимостта на касационната жалба:

Касационната жалба е процесуално допустима, като подадена в срока по чл. 211, ал. 1 АПК от надлежна страна по смисъла на чл. 210, ал. 1 АПК и срещу съдебно решение, подлежащо на касационен контрол.

Разгледана по същество, жалбата е неоснователна.

Производството пред АССГ е образувано по предявения от Е. Н. С. иск с правно основание чл. 284 ЗИНЗС, вр. чл. 1, ал. 1 от /Закона за отговорността на държавата и общините за вреди/ ЗОДОВ срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, с искане за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди в размер на 20 000 лв., претърпени за лоши битови и хигиенни условия на изтърпяване на наказанието в периода от 21.12.2011 г. до 03.09.2018 г., ведно със законната лихва от датата на настъпване на увреждането до окончателното изплащане на сумата. С уточнителни молби от 02.12.2022 г. и от 16.12.2022 г. ищецът Е. Н. С., чрез адв. И. С., е отстранил нередовности на исковата молба съгласно указанията, дадени в Решение № 6597 от 07.11.2022 г. по адм.д.№ 4801/2022 г. на АССГ, XXII-ри Касационен състав, с което е отменено Решение № 2203 от 04.04.2022 г. по адм.д.№ 9435/2018 г. на АССГ. Уточнението касае мястото на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ по периоди, а именно в Затвора [населено място] и в ЗОЗТ „К.“, както следва: от 11.07.2012 г. до 16.07.2015 г. и от 06.07.2017 г. до 03.09.2018 г. – в Затвора [населено място], за който престой претендира сума в размер на 16 000 лв., както и от 16.07.2015 г. до 06.07.2017 г. – в ЗОЗТ „К.“, за който престой претендира 6000 лв.

С оглед обстоятелствата, изложени в исковата молба, становищата и исканията на страните в хода на делото, след приложението на чл. 284, ал. 3 ЗИНЗС, съдът е събрал относимите към предмета на спора доказателства и е установил фактическата обстановка въз основа на изложените по делото факти и след обсъждане доводите на страните.

От фактическа страна съдът е установил, че по Докладна записка от 16.09.2019 г., съставена от инспектор към ИСДВР – 5-та и 2-ра група /по заместване/ към ГД „ИН“ - Затвора [населено място], е посочено, че не разполага с информация в кои спални помещения е било настанено лишеното от свобода лице, но и в двете групи – 5-та и 2-ра, лишените от свобода имали непрекъснат достъп до течаща топла и студена вода и санитарен възел. Сочи се, че спалните помещения били много добре осветени, помещенията се отоплявали от централно парно отопление и имало възможност за проветряване, както и достъп до естествена светлина.

Е. С. е постъпил във 2-ра група на 17.10.2013 г., в спално помещение № 11 и е пребивавал там до 16.07.2015 г. За помещението е посочено, че е оборудвано с легла на два етажа, има прозорци, които осигуряват пряка дневна светлина, санитарен възел, оборудван с мивка, тоалетна и душ с постоянно течаща топла и студена вода. В същата справка е разяснено, че всеки месец се раздават сапуни, веро, прах и обезмаслител на лишените от свобода. Отделно от раздаваните санитарно-хигиенни материали, лишените от свобода могат всеки ден да си купуват тоалетни принадлежности от лавката. Съща така е посочено, че във всяка група има назначени хигиенисти, както и служители на НОС, които следят за изпълнението на задачите, свързани с личната отговорност на лишените от свобода за поддържане на чистотата в помещенията.

Лишеният от свобода Е. С. е бил настанен във 2-ра група на ЗО „К.“ на 17.07.2015 г. На групите в затворническите общежития ежесечно са раздавани перилни препарати за хигиенизиране в спалните помещения и за личните нужди на лишените от свобода. За битовите условия, в справката е посочено, че в ЗО „К.“ питейната вода се доставя от „Софийска вода“, която се подава по график към настанените в общежитието. Във връзка с режима на топла и студена вода, в справката е отбелязано, че при построяване на общежитието, централният водопровод свършва на около 500

м. от него и за целта е построена помпена станция, която подава вода в построен резервоар. Вместимостта на резервоара не позволява подаване на вода през цялата част на денонощието, поради което бил изготвен график за подаване на топла и студена вода, съобразно който студена вода се пуска за 7 часа и половина през деня, а топла вода за един час сутрин и един час вечер. Ежеседмично по график се пере спалното бельо на лишените от свобода. През 2016 г. било направено саниране на спалните помещения в ЗО „К.“, била поставена ПВЦ дограма и бил направен основен ремонт на мокрите и санитарни помещения в спалните на лишените от свобода.

През периода на престоя на ищеца във 2-ра група /от 17.07.2015 - 05.07.2017 г./ на ЗО „К.“, лишените от свобода са разполагали с индивидуална жилищна площ между 2.75 кв.м. и 5.82 кв.м., като прави впечатление, че средните стойности на жилищната площ, с която са разполагали лишените от свобода лица е под 4 кв.м. Към докладната записка са представени списъци с отразен брой предоставяни санитарни материали по месеци, както и график за режима на студена и топла вода в общежитието.

От протокол за извършени натурални видове строителни и монтажни работи е видно, че в ОЗ „К.“ през 2016 г. е сменена дограмата на помещенията.

Представени са и протоколи за извършени в ОЗ „К.“ ДДД обработка от фирмите „Инсекта България“ ООД, „Транс Пест Контрол“ ООД и „Килъри“ за периода 2012 г. до 2017 г.

От справка за извършените ремонтни дейности в Затвора в [населено място] за периода 01.01.2016 г. – 31.12.2018 г. се установява, че в годините сградният фонд на Затвора [населено място] и общежитията е изключително остарял и морално амортизиран. Липсата на бюджетни средства за капиталови разходи и ремонтни дейности поставя администрацията на затвора в изключително затруднено положение и невъзможност за справяне с проблемите, натрупани в годините. Извършените ремонти са както следва: през 2016 г. ремонт на покрива на 10 и 13 група, състоящ се в замазка и полагане на воалит, подмяна на улици. Направен е и основен ремонт на кухненски блок на лишени от свобода; през 2017 г. е направен ремонт на спалните помещения на 11, 8, 7 и 6 групи, състоящ се в изкърпване и шпакловане на стени, боядисване, освежаване на спалните помещения и подмяна на подови настилки. Направен е основен ремонт на санитарни възли на 11, 8, 7 и 6 групи, преустройство на спални помещения и смяна на старата дограма с ПВЦ на 2, 5 и 12 групи, ремонт на ВиК инсталации от абонатна станция през банята до 2, 12 и 5 групи, ремонт на покрива и смяна на улици на 3 група, ремонт на подземен топлопровод от парна централа до 10 група, хидроизолация на трафопостовите и над складовете на 11 и 8 групи. През 2018 г. е направен основен ремонт на спални помещения на 1, 10 и 13 групи, основен ремонт на санитарни възли на 14 група, хидроизолация на покривите на 13 група, основен ремонт на покрива на ЗО „К.“.

Съдът приема, че видно от експертна оценка на актуалното психическо и емоционално състояние на лишения от свобода Е. Н. С., към 10.09.2019 г., се установява, че към момента на изследването лицето е емоционално стабилно. В поведението му не се установяват симптоми, които да насочват към повишени нива на тревожност, стрес и депресия. Отрича суицидни мисли и намерения, като твърди, че такива не е имало и в миналото. Изследваният е споделил, че не е в конфликтни отношения с останалите лишени от свобода, което означава, че средата, в която се намира не е източник на напрежение. Няма индикации за разстройство на мисленето и за сериозна психопатология.

По делото са обсъдени събраните гласни доказателства от допуснатите до разпит свидетели на ищца – К. Д. И. и В. К. М., изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“ в затвора в [населено място].

Разпитан, свидетелят И. споделя, че с ищеца са били заедно в една килия в затвора в [населено място], в трети отряд през периода 2017 г.-2018 г. Били са заедно в 16-то спално помещение. Твърди, че навсякъде имало хлебарки и дървеници, а като се пръскало се размножавали още повече. В периода от 2017 г. до 2018 г. си спомня, че били заедно с ищеца. Тогава той бил нахапан от дървеници и закаран в болница. След като се върнал от болницата разбрал, че ищецът бил заразен с краста. Не знаел дали са му давали нещо за лечение. Гледал го как се „драпа и дере“, както и, че целият бил в пъпки. Така бил по 24 часа. За средствата за хигиена споделя, че се полагали по два сапуна и 200 гр. прах за пране за един месец. В помещението били двама от едната страна и двама от другата, общо четири човека, а спалното помещение било с площ от 6 кв.м. Като пресмята вишките, на които се спи, оценява едното помещение с размери от 1.90 м. на 3 метра, а другото - 1.90 м. на 2 метра. Като прибавя леглото, широко 70 см. и дълго 1.90 м., оставали 2 метра свободна площ. В малкото помещение вишките били една върху друга, а в по-голямото разположени по една от двете страни. Твърди, че са почиствали помещенията минимум 3 пъти дневно, както и, че ищецът редовно се включвал в почистването. За тоалетната се редували. Споделя, че и него са го хапали дървеници, но кожата му била по-дебела.

Разпитан, свидетелят М. споделя, че с ищеца бил в 7-ма група в Затвора в [населено място]. Били в различни килии на един и същи етаж. В килиите имало дървеници и хлебарки. Пръскали за тях целия етаж и въпреки това, имало по стените, вишките, по дюшеците. В неговата килия били 4 човека. Неговата и на ищеца били еднакви килии. Давали им сапун и прах за почистване. Видял, че на ищеца му излезли плюски по врата и ръцете. Всички си чистели спалните помещения. Ищецът също почиствал.

По делото са допуснати две съдебно-медицински експертизи. Съдът е обсъдил подробно заключенията на вещите лица и ги е анализирал във взаимовръзка с останалите събрани писмени и гласни доказателства.

С оглед на така събраните писмени и гласни доказателства, съдът е приел, че исковата претенция е частично погасена по давност. Съгласно чл.110 от ЗЗД с изтичане на петгодишна давност се погасяват всички вземания, за които законът не предвижда друг срок. За целите на съдебния процес погасена по давност се явява исковата претенция, касаеща период повече от 5 години преди датата на предявяване на иска на 04.09.2018 г. Т.е. исковата претенция за вреди, претърпени преди 03.09.2013 г., е погасена по давност.

Съдът е приел, че през част от исковия период ищецът Е. Н. С. е пребивавал в помещения, находящи се в Затвора в [населено място] и ЗО „К.“, както следва:

- в периода 11.07.2012 г. до 17.10.2013 г. в 5-та гр. на Затвора в [населено място];

-от 17.10.2013 г. до 16.07.2015 г. ищецът бил настанен във 2-ра гр. на Затвора в [населено място];

-от 16.07.2015 г. до 06.07.2017 г. бил настанен в ЗО „К.“;

-от 07.07.2017 г. до 15.02.2018 г. бил настанен в 5-та гр. на Затвора в [населено място];

-от 15.02.2018 г. до 20.02.2018 г., бил преместен в 4-та гр. на Затвора в [населено място];

- от 20.02.2018 г. до момента на подаване на исковата молба на 04.09.2018г. бил настанен в 5-та група на затвора в [населено място].

Съдът приел за неоснователно становището на ответника за неприложимост на изискването за 4 кв.м. на л.св., защото забраната за поставяне на л.св. при неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието следва пряко от абсолютната забрана по чл.3 от ЕКПЧ.

В обжалваното решение съдът приема , че при пребиваването си във втора група на Затвора С. ищецът е бил настанен в помещение № 11 с площ от 15.20 кв.м. плюс санитарен възел с топла и студена течаща вода. Посочените са имена на 5 лица, с които ищецът е съжителствал в същото помещение, но през различни периоди, поради което не може да се установи точната разполагаема площ на едно лице в Затвора [населено място]. Освен това, не е посочен размер на санитарния възел, който следва да се извади от разполагаемата площ съобразно поясненията на ЕСПЧ по делото М..

Съдът формирал извод за средна разполагаема площ на един л.св. в жилищните помещения на Затвора С. от около 3.30 кв.м. При съобразяване на наличните мебели в помещенията – легла, шкафчета и маса, съдът приема, че придвижването между мебелите в жилищните помещения е било затруднено, което обстоятелство следва да бъде съобразено при преценка наличие на нарушение по чл.3 от ЗИНЗС според делото М..

След като обсъдил наличните доказателства съдът приел, че в периода от 15.02.2018 г. до 20.02.2018 г. ищецът не е бил поставен в условия на пренаселеност.

За периода си на пребиваване от 17.07.2015 г. до 05.07.2017 г. ищецът е бил настанен във втора група.

След като обсъдил фактите съдът приел, че за целия исков период, който не е погасен по давност (от 04.09.2013 г. до 04.09.2018 г.), с изключение на периода от 15.02.2018 г. до 20.02.2018 г., когато ищецът е бил в 4-та гр. на Затвора в [населено място] с разполагаема площ над 4.00 кв.м., ищецът е изтърпявал наказанието лишаване от свобода при площ от около 3.30 кв.м. – площ, която се доближава до минимума от 3 кв.м. Като съобразява, че в нея са включени наличните в помещенията мебели, съдът приема, че движението на л.св. между тях е било затруднено по смисъла на тълкуването, дадено в решението на ЕСПЧ по делото М..

Относно наличието на хлебарки, гризачи, бълхи, въшки, дървеници и други вредители АССГ,69 – ти състав приема , че установената зараза на ищеца с паразитното заболяване е в подкрепа на твърденията му за наличие на вредители в спалните помещения в период, преди да постъпи в болницата към Затвора С. и прави категоричен и несъмнен извод, че за исковия период, който не е погасен по давност, а именно от 04.09.2013 г. до 04.09.2018 г. ищецът е пребивавал в условия, свързани с наличие на паразитни инсекти, което допълнително е влошавало начина и условията за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“, свързано с посочената по-горе пренаселеност на помещенията.

Съдът приел за недоказани твърденията на ищеца за неизпълнение на задължения на пенитенциарната администрация за осигуряване на хигиенни материали, достатъчни и необходими за поддържане на нормална лична хигиена и хигиена на помещения. В тази връзка съдът съобразява, че съгласно чл.176, ал.1 от ППЗИНЗС задължението за поддържане на чистотата в помещенията е на самите лишени от свобода. По изложените съображения съдът не установява нарушение във връзка с влошена лична хигиена или хигиена на помещения за релевантния исков период от 04.09.2013 г. до 04.09.2018 г., дължаща се на бездействия на затворническата администрация.

Съдът приел, че за периода от 16.07.2015 г. до 06.07.2017 г. е налице кумулативно въздействие на липса на достатъчен достъп до чист въздух и естествена светлина, докато за другата част от исковия период не установява нарушение поради тези оплаквания.

Съдът установил нарушение на минимално изискуемата площ за изтърпяване на наказанието – 3.30 кв.м. площ на лице, през целия исков период от 04.09.2013 г. до 04.09.2018 г. с изключение на периода от 15.02.2018 г. до 20.02.2018 г., което е съчетано с други неблагоприятни фактори като: липса на достатъчно светлина и възможност за проветрение в периода от 16.07.2015 г. до 06.07.2017 г., през който ищецът е бил настанен в ЗО „К.“, както и лоши хигиенни условия поради наличие хлебарки и дървеници, които пречат на нощната почивка за целия исков период от 04.09.2013 г. до 04.09.2018 г. с изключение на периода от 15.02.2018 г. до 20.02.2018 г. Предвид презумпцията по чл.284, ал.5 ЗИНЗС съдът приема наличието на претърпени неимуществени вреди в пряка и непосредствена причинно-следствена връзка с условията на изтърпяване на наказанието за доказани. Кумулативното въздействие на визираните фактори достига изискуемия праг на суровост по смисъла на чл.3, ал.2 ЗИНЗС, вр. чл.3 от ЕКПЧ и надхвърля неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода.

В останалата част съдът намира оплакванията на ищеца за недоказани.

Съдът е определил размера на обезщетението на 30% от присъждането на ЕСПЧ при сходни обстоятелства, именно по 4.00 лв. на ден за времето на престоя в Затвора [населено място], както и по 5.00 лв. на ден за времето на престоя на ищеца в ЗОЗОТ „К.“, с оглед допълнително установената липса на достъп до чист въздух и светлина в общежитието.

Във връзка с гореизложеното е определил за периода от 04.09.2013 г. до 15.07.2015 г. 657 дни, за периода от 16.07.2015 г. до 06.07.2017 г. 750 дни: и за периода от 07.07.2017 г. до 04.09.2018 г. 425 дни или общо 1076 дни в които ищеца е пребивавал в Затвора [населено място]

справедливо обезщетение на неимуществените вреди в размер на 4.00 лв. на ден, или общо 4304.00 лв. Относно престоя в ЗОЗТ „К.“ от 750 дни, съдът приел за справедливо обезщетение на неимуществените вреди в размер на 5.00 лв. на ден, или общо 3750.00 лв. Сборът на двете суми възлиза на 8054 лв. За разликата до предявения размер от 20 000 лв. искът е отхвърлен като неоснователен. Уважена е претенцията на ищеца за присъждане на лихви върху уважената сума от момента на предявяване на иска , а именно 04.09.2018г.

С Решение № 1974 от 27.03.2023 г., постановено по адм. дело № 10422/2022 г. по описа на Административен съд София – град /АССГ/, 69 състав, в частта, с която ГДИН е осъдена да заплати на Е. Н. С., ЕГН: [ЕГН] обезщетение за неимуществени вреди в размер на общо 8054 лв. /осем хиляди и петдесет и четири лева/), претърпени за нарушение на чл.3, ал.2, вр. чл.284-286 ЗИНЗС поради условията на изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ в Затвора [населено място] и в ЗОЗТ „К.“ в периода от 04.09.2013 г. до 14.02.2018 г., включително и от 21.02.2018 г. до 04.09.2018 г., включително, ведно със законната лихва от 04.09.2018 г. до окончателното изплащане, както и сторените по делото разноски в размер на 760 лв. С решението е отхвърлен иска, предявен от Е. Н. С., ЕГН [ЕГН], с постоянен адрес [населено място],[жк], [жилищен адрес] и със съдебен адрес [населено място], [улица], ет.2, ап.5, чрез адв. И. С. от САК, срещу Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“, за разликата до предявения размер от 20 000 лв..

Административен съд София – град, VI касационен състав, като се запозна с обжалваното съдебно решение, съобрази доводите и възраженията на страните и обсъди наведените касационни основания и тези по чл. 218, ал. 2 от АПК, намира за установено от фактическа и правна страна следното:

Касационната жалба е допустима, като подадена от легитимирано лице, в срока по чл. 211, ал. 1 от АПК, срещу съдебен акт, който подлежи на касационен контрол.

Разгледани по същество е неоснователна. Решението на първоинстанционния съд е валидно, допустимо и правилно.

Касационният състав споделя изводите за частична основателност на исковата претенция.

Съгласно чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3. Според чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС, осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на

жестоко, нечовешко или унижително отношение. Според ал. 2 на същата разпоредба, за нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждаат чувство на страх, незащитеност или малоценност. Тълкуването на цитираните разпоредби налага извода, че е установено задължение за затворническата администрация за осигуряване на благоприятни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ и мярката „задържане под стража“.

За да бъде основателен искът по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, следва да са налице кумулативно три предпоставки: действие или бездействие на орган по изпълнение на наказанията в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, причинени вреди в резултат на извършените действия или бездействия и причинно-следствена връзка между настъпилите имуществени или неимуществени вреди и действията или бездействията на съответната администрация.

По делото е установено, че в Докладна записка от 16.09.2019 г., съставена от инспектор към ИСДВР – 5-та и 2-ра група /по заместване/ към ГД „ИН“ - Затвора [населено място], е посочено, че не разполага с информация в кои спални помещения е било настанено лишеното от свобода лице, но и в двете групи – 5-та и 2-ра, лишените от свобода имали непрекъснат достъп до течаща топла и студена вода и санитарен възел. Сочи се, че спалните помещения били много добре осветени, помещенията се отоплявали от централно парно отопление и имало възможност за проветряване, както и достъп до естествена светлина.

В справка, издадена от ИСДВР на 2-ра група към ГД „ИН“ на Затвора [населено място] от 30.09.2019 г. е отразено, че Е. С. е постъпил във 2-ра група на 17.10.2013 г., в спално помещение № 11 и е пребивавал там до 16.07.2015 г. За помещението е посочено, че е оборудвано с легла на два етажа, има прозорци, които осигуряват пряка дневна светлина, санитарен възел, оборудван с мивка, тоалетна и душ с постоянно течаща топла и студена вода. В същата справка е разяснено, че всеки месец се раздават сапуни, веро, прах и обезмаслители на лишените от свобода. Отделно от раздаваните санитарно-хигиенни материали, лишените от свобода могат всеки ден да си купуват тоалетни принадлежности от лавката. Съща така

е посочено, че във всяка група има назначени хигиенисти, както и служители на НОС, които следят за изпълнението на задачите, свързани с личната отговорност на лишените от свобода за поддържане на чистотата в помещенията.

В докладна записка от 16.09.2019 г., съставена от домакина на ЗО „К.“ е посочено, че лишеният от свобода Е. С. е бил настанен във 2-ра група на ЗО „К.“ на 17.07.2015 г. На групите в затворническите общежития ежесечно са раздавани перилни препарати за хигиенизиране в спалните помещения и за личните нужди на лишените от свобода. За битовите условия, в справката е посочено, че в ЗО „К.“ питейната вода се доставя от „Софийска вода“, която се подава по график към настанените в общежитието. Във връзка с режима на топла и студена вода, в справката е отбелязано, че при построяване на общежитието, централният водопровод свършва на около 500 м. от него и за целта е построена помпена станция, която подава вода в построен резервоар. Вместимостта на резервоара не позволява подаване на вода през цялата част на денонощието, поради което бил изготвен график за подаване на топла и студена вода, съобразно който студена вода се пуска за 7 часа и половина през деня, а топла вода за един час сутрин и един час вечер. Ежеседмично по график се пере спалното бельо на лишените от свобода. През 2016 г. било направено саниране на спалните помещения в ЗО „К.“, била поставена ПВЦ дограма и бил направен основен ремонт на мокрите и санитарни помещения в спалните на лишените от свобода.

От докладна записка от 24.09.2019 г., издадена от ИСДВР към ЗО „К.“ е видно, че през периода на престоя на ищеца във 2-ра група /от 17.07.2015 - 05.07.2017 г./ на затворническото общежитие, лишените от свобода са разполагали с индивидуална жилищна площ между 2.75 кв.м. и 5.82 кв.м., като прави впечатление, че средните стойности на жилищната площ, с която са разполагали лишените от свобода лица е под 4 кв.м. Към докладната записка са представени списъци с отразен брой предоставяни санитарни материали по месеци, както и график за режима на студена и топла вода в общежитието.

От протокол за извършени натурални видове строителни и монтажни работи е видно, че в ОЗ „К.“ през 2016 г. е сменена дограмата на помещенията. Представени са и протоколи за извършени в ОЗ „К.“ ДДД обработка от фирмите „Инсекта България“ ООД, „Транс Пест Контрол“ ООД и „Килъри“ за периода 2012 г. до 2017 г.

От справка за извършените ремонтни дейности в затвора в [населено място] за периода 01.01.2016 г. – 31.12.2018 г. се установява, че в годините сградният фонд на Затвора [населено място] и общежитията е

изключително остарял и морално амортизиран. Липсата на бюджетни средства за капиталови разходи и ремонтни дейности поставя администрацията на затвора в изключително затруднено положение и невъзможност за справяне с проблемите, натрупани в годините. Извършените ремонти са както следва: през 2016 г. ремонт на покрива на 10 и 13 група, състоящ се в замазка и полагане на воалит, подмяна на улуци. Направен е и основен ремонт на кухненски блок на лишени от свобода; през 2017 г. е направен ремонт на спалните помещения на 11, 8, 7 и 6 групи, състоящ се в изкърпване и шпакловане на стени, боядисване, освежаване на спалните помещения и подмяна на подови настилки. Направен е основен ремонт на санитарни възли на 11, 8, 7 и 6 групи, преустройство на спални помещения и смяна на старата дограма с ПВЦ на 2, 5 и 12 групи, ремонт на ВиК инсталации от абонатна станция през банята до 2, 12 и 5 групи, ремонт на покрива и смяна на улуци на 3 група, ремонт на подземен топлопровод от парна централа до 10 група, хидроизолация на трафопостовете и над складовете на 11 и 8 групи. През 2018 г. е направен основен ремонт на спални помещения на 1, 10 и 13 групи, основен ремонт на санитарни възли на 14 група, хидроизолация на покривите на 13 група, основен ремонт на покрива на ЗО „К.“.

По отношение на условията в Затвора [населено място] и за установяване на неимуществени вреди „болка и страдание“ са разпитани свидетелите К. Д. И. и В. К. М. и е допусната СМЕ.

Настоящия съдебен състав счита, че показанията на свидетелите са подробни, последователни, логични и основани на непосредствени впечатления от съвместното пребиваване с ищеца в затвора [населено място]. Поради това първоинстанционния съд правилно ги е преценил като достоверни.

В първоинстанционното производство са допуснати две съдебно-медицински експертизи.

Заключението на СМЕ, изготвена от специалист по кожни и венерически болести, дава отговори на въпросите: 1. Какво е „С.“ и от какво се причинява?; как се отразява на здравословното състояние на лицето и в какво се изразява?; Колко време трае лечението?; Кога е заразен, колко време е бил засегнат от болестта? Как е лекуван?; Кои части от тялото са му засегнати? В отговор на така поставените въпроси, вещото лице отговаря, че „С.“ е заразно паразитно заболяване, което протича с пристъпен сърбеж предимно нощем и обриви с типична локализация и характеристика. Причината за такова заболяване е кърлеж *S. S. var. hominus*, с размер на жизнения акар от 0.3-0.4 мм, а мъжкият е двойно по-малък. След оплождането, женските прокопават тунелчета в

повърхностния слой на кожата, в който снасят между 2 и 3 яйца на ден. От яйцата се развиват шестокраки ларви, а от тях осموкраки нимфи. Акарите достигат до полова зрялост след три седмици. Заразяването става при близък телесен контакт, полов контакт или спане в общо легло. Заразяването може да стане и чрез спално и лично бельо, но това е по-рядко. Крастата на чистоплътните се проявява със сърбеж и оскъден обрив. Локализира се по кожата между пръстите на ръцете и краката, както и на вътрешните повърхности на лакти, китки, мишници, корем, ареолите на гърдите при жените и препуциума при мъжете. Гърбът се засяга много рядко. Главата и вратът обикновено не се засягат. Типичен симптом е силният сърбеж нощем при затопляне. При заболяване, по кожата се наблюдават обриви, корички. Силният сърбеж нарушава качеството на живот на пациента, нарушаа се и качеството на съня. Лечението трае 3 дни. Според данните от документацията по делото, вещото лице достига до заключение, че заболяването е настъпило 2-3 седмици преди датата, на която ищецът е постъпил на лечение (13.02.2018 г.). Лекуван е с А. за лечение на скабиес и Ф. – за намаляване на сърбежа. Според епикриза по делото, вещото лице достига до извод, че засегнати били двете му ръце. Следва да се отбележи, че експертното заключение е изготвено пет години след процесния период. Това е причината да се приемат за релевантни свидетелските показания относно условията в наказателна килия №3. Те дават сведения за реалното положение в което е бил поставен ищеца.

Налице е неизпълнение от затворническата администрация на законоустановеното задължение по чл. 3 от ЗИНЗС, както и чл. 3 от ЕКПЧОС, според който никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отнасяне или наказване.

Настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното. Както правилно е приел първоинстанционният съд, ищецът не дължи доказването на неимуществените вреди, когато е налице нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, както и на чл. 3 от ЕКПЧОС.

За да попадне в обхвата на този член, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост. Оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на лицето. Въпреки че малтретиране, което постига този минимум, често включва действителна телесна повреда или силно физическо или психическо страдание, дори и при липса на такива, когато отношението унижава или принижавя човек, показвайки липса на уважение или води до

засягане на неговото човешко достойнство, или предизвиква чувство на страх, страдание или малоценност, което може да разбие моралната и физическата устойчивост на този човек, то също може да попадне в обхвата на забраната на чл. 3. При оценка на условията на задържане по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което той или тя е прекарал/а в тези условия. Дори когато всеки отделен аспект от тези условия е в съответствие с националното законодателство, техният кумулативен ефект може да бъде такъв, че да доведе до нечовешко или унижително отношение по смисъла на чл. 3 от Конвенцията.

Липсата на намерение за унижаване или принижаване на задържания чрез поставянето му в лоши условия, въпреки че е фактор, който следва да бъде взет под внимание, не изключва категорично установяване на нарушение на чл. 3 от Конвенцията. Крайната липса на място в затворническа килия има голяма тежест при оценката на това дали условията на задържане са в нарушение на чл. 3 от Конвенцията. Прието е, че когато личното пространство на задържания падне под 3 кв. м. площ в килии с няколко настанени в затворите, се счита за толкова сериозно, че възниква презумпцията за нарушение на член 3 от Конвенцията. В същия смисъл е и §§123 и 232 от решението по делото „Н. и други срещу България“, според които ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе сама по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Конвенцията. В тежест на ответника е да обори тази презумпция, като докаже, че има фактори, които са в състояние да компенсират адекватно ограниченото разпределение на личното пространство (М., §§ 136-141). Според решението на ЕСПЧ по делото „М.“ презумпция за нарушаване на чл.3 от Конвенцията възниква и когато килията е с площ в диапазона от 3 до 4 кв.м. лично пространство на затворник, като факторът площ остава важен в преценката на Съда за адекватността на условията на задържане, но при условие че факторът площ е съчетан с други аспекти на неподходящи материални условия на задържане. В решението по делото М., §§ 127-128 съдът изяснява методологията за оценка на условията за задържане, съгласно която при изчисляване на минималното лично пространство, отредено на задържан в помещения за няколко души вътрешният санитарен възел не трябва да се брои в общата площ на килията. От друга страна обаче ЕСПЧ отчита, че в наличната площ в килията се включва и пространството заето от мебели.

Освен размерът на наличното пространство, други аспекти на физическото състояние на задържане също са от значение за оценката на съответствие с чл. 3 от Конвенцията. Тези елементи включват по-специално достъп до упражнения на открито, естествена светлина или въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение и съответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания. По този начин, дори и в случаите на затворнически килии, които осигуряват 3-4 квадратни метра жилищна площ на един лишен от свобода, може да има нарушение на този член, ако факторът на пространството е съчетан с липса на вентилация и осветление. Не е спорно по делото, че през част от исковия период ищецът Е. Н. С. е пребивавал в помещения, находящи се в Затвора в [населено място] и ЗО „К.“, както следва:

- в периода 11.07.2012 г. до 17.10.2013 г. в 5-та гр. на Затвора в [населено място];
- от 17.10.2013 г. до 16.07.2015 г. ищецът бил настанен във 2-ра гр. на Затвора в [населено място];
- от 16.07.2015 г. до 06.07.2017 г. бил настанен в ЗО „К.“;
- от 07.07.2017 г. до 15.02.2018 г. бил настанен в 5-та гр. на Затвора в [населено място];
- от 15.02.2018 г. до 20.02.2018 г., бил преместен в 4-та гр. на Затвора в [населено място];
- от 20.02.2018 г. до момента на подаване на исковата молба на 04.09.2018г. бил настанен в 5-та група на затвора в [населено място].

Релевантните оплаквания на ищеца касаят – пренаселеност на помещенията, съчетана с ниска хигиена, липса на вентилация, на достъп до чист въздух и светлина, наличие на хлебарки и дървеници, ухапванията от които влошавали условията за сън. Именно съвкупното въздействие на тези условия съдът трябва да прецени дали са довели до твърдените неимуществени вреди.

Безспорно е установено и наличието на причинно-следствена връзка между настъпилите вреди и бездействието на затворническата администрация.

Касационният състав споделя изцяло доводите на първоинстанционния съд относно размера на определеното обезщетение. Присъдената сума представлява справедливо обезщетение на задържаното лице за претърпените от него неимуществени вреди при изтъпяване на наложеното му дисциплинарно наказание. Правилно е определен размерът на обезщетението, като същият е съобразен изцяло с релевантните обстоятелства. В случая е съобразен периодът, през който е

търпяно нарушението, конкретните факти, свързани със здравословното състояние на ищеца, през времето на нарушението, както и последиците за неговото здравословно – физическо и психическо състояние. Взета е предвид и практиката на ЕКПЧ и размерът на определените от Съда обезщетение по сходни случаи по български дела. С оглед изхода на спора, правилно първоинстанционният съд е възложил в тежест на ГДИН разносните, представляващи заплатено възнаграждение на вещото лице, изготвило назначената по делото СТЕ.

Св. И., който е пребивавал с ищеца в Затвора С. в периода 2017-2018 г., твърди, че навсякъде имало хлебарки и дървеници, а като се пръскало се размножавали още повече. Св. М., който е пребивавал с ищеца в Затвора С., споделя, че в килиите имало дървеници и хлебарки. Пръскали за тях целия етаж и въпреки това имало по стените, вишките, по дюшеците. Ето защо, представените от ответника писмени доказателства за извършена дезинсекция на територията на ЗО „К.“ и на Затвора в [населено място] не оборват твърденията на ищеца за наличие на вредители, които очевидно не се повлияват от мерките срещу тях. При съобразяване с указанията, дадени в отменителното Решение № 6597 от 07.11.2022 г. по адм.д.№ 4801/2022 г. на АССГ, XXII-ри Касационен състав, съдът приема, че приетата по делото СМЕ относно заболяването „С.“ следва да се цени именно във връзка с твърденията на ищеца за наличие на вредители. Според вещото лице „С.“ е заразно паразитно заболяване, което протича с пристъпен сърбеж предимно нощем и обриви с типична локализация и характеристика. Заразяването става при близък телесен контакт, полов контакт или спане в общо легло. Заразяването може да стане и чрез спално и лично бельо. При заболяване, по кожата се наблюдават обриви, корички. Силният сърбеж нарушава качеството на живот на пациента, нарушаа се и качеството на съня. От приложената по делото медицинска документация, вещото лице достига до извод, че от обриви били засегнати двете ръце на ищеца. От представената справка, рег. № 5210/27.09.2019 г., изготвена от ГД“ИН“ /л.15/ е видно, че в периода от 15.02.2018 г. до 20.02.2018 г., когато е боледувал от „С.“, ищецът е бил преместен от 5-та в 4-та гр. на Затвора в [населено място], като липсват данни в приложената от ГДИН документация дали в спалното помещение на 4-та група, в което е преместен ищецът е имало други лишени от свобода със същите симптоми. Заразата на ищеца с това паразитно заболяване е в подкрепа на твърденията му за наличие на вредители в спалните помещения в период, преди да постъпи в болницата към Затвора С..

Съвкупната преценка на събраните по делото доказателства навежда съда

на категоричен и несъмнен извод, че за исковия период, който не е погасен по давност, а именно от 04.09.2013 г. до 04.09.2018 г. ищецът е пребивавал в условия, свързани с наличие на паразитни инсекти, което допълнително е влошавало начина и условията за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“, свързано с посочената по-горе пренаселеност на помещенията. Правилно съдът изключил периодът от 15.02.2018 г. до 20.02.2018 г., когато ищецът е пребивавал на територията на СБАЛЛС към Затвора С.. Предвид презумпцията по чл.284, ал.5 ЗИНЗС съдът приема наличието на претърпени неимуществени вреди в пряка и непосредствена причинно-следствена връзка с условията на изтърпяване на наказанието за доказани. Кумулативното въздействие на визираните фактори достига изискуемия праг на суровост по смисъла на чл.3, ал.2 ЗИНЗС, вр. чл.3 от ЕКПЧ и надхвърля неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода.

С оглед изложеното, като взе предвид, че административният съд изцяло е приложил стандартите за защита на правото по чл. 3 ЕКПЧ по отношение на ищеца, намира, че съдът е постановил решението си изцяло в съответствие с материалния закон, без наличие на нарушение на съдопроизводствените правила.

По изложените съображения настоящият съдебен състав счита, че при постановяването от едноличния състав на АССГ на обжалваното решение не са допуснати сочените в касационната жалба нарушения, представляващи касационно основание по чл. 209, т. 3 АПК.

В разглеждания случай, като се отчетат обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушението по чл.3, ал.1 вр. ал.2 ЗИНЗС; периода на исковата претенция /времето, през което ищецът е бил поставен в условия, унижаващи човешкото достойнство/; предвид характера и невисокия интензитет на породените негативни вътрешни изживявания и при прилагане на чл.284, ал.2 ЗИНЗС, настоящият състав намира, че присъденото обезщетение е напълно справедливо.

Решението е съобразено с материално-правните норми и практиката на съдилищата и в частта относно присъдената законна лихва, поради което настоящият състав препраща към мотивите му.

По разноските.

Предвид неоснователността на жалбата , разноски на касатора не следва да се присъждат. Ответникът не е направил искане за присъждане на разноски в настоящото производство.

Твърдението на касатора относно противоречие между мотиви и диспозитив в частта относно разноските не следва да се разглежда в настоящото производство , а в производство по чл.175 от АПК.

Предвид тези съображения, Административен съд София-град, VI касационен състав,

Р Е Ш И:

Оставя в сила Решение № 1974 от 27.03.2023 г., постановено по адм. дело № 10422/2022 г. по описа на Административен съд София – град /АССГ/, 69 състав.

Решението е окончателно

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.